

Kőszáncok labirintusa

A Magas-Bakony mészkőszirtjei, völgyei, barlangjai, bükkösei alkotta változatos világ nem könnyen engedi el az itt barangolót. Különösen nem, ha egy érdekfeszítő történelmi időutazás első lépéseit is megtettük már korábban (ld. előző lapszám) egy késő bronzkori kultúra, a halomsírok népe nyomában. S ha már a temetkezéseik különös kis dombjai között el is igazodunk, itt az ideje, hogy a mindennapjaik egy részéről is fellebbentsük az idő homályos fátyolát!

Ehhez pedig elegendő, ha a Kőrös-hegy oldalában megbújó Tekeres-kúti halomsíroktól átkelünk a Száraz-Gerence völgyének másik oldalára, és megkeressük a *Podmaniczkyek útját*. A magyar főúri családnév használata valójában egy 3 km hosszúságú, 6-7 méter széles, löszös agyagból felépülő, átlag 1-1,5 méter magas kettős sáncvonulat népi etimológiai eredetű megnevezése.

A helyi hagyomány szerint a közeli Bakonyújvárbán „fészkelő” rablólovag Podmaniczky János és Rafael ezen a sáncon lovagoltak végig, ha a szomszédos hegytömb tetején emelkedő erősség, a Somhegyi-várba akartak átjutni.

A középkori történelmünk és a népi fantázia szép elegye az elnevezés, de a valóság valahol az urnasíros kultúra temetkezési helyeinek, lakó- és erődített telepeinek elhelyezkedésében keresendő!

A középkori Bakonyújvár helyén már a bronzkorban földvár emelkedett. Az innen induló sáncrendszer a szomszédos Nagy-Som-hegy oldaláig húzódott.

A 650 méter magas Nagy-Som-hegy délies kitettséggű hegyoldalai falszerűen szakadnak le a Pénzesgyőri-medencére, így a fennsíkszerű, lapos, nagy területű hegytető ebből az irányból bevehetetlen volt.

Az északi oldal felől már könnyebb a megközelíthetőség, így nem véletlen, hogy a késő bronzkor embere egy máig kiválóan megmaradt kőszáncvonulatot épített a hegy tetején fekvő erődített lakótelep védelme érdekében.

Az összegyűjtött mészkő sziklaanyagot 8 méter szélességben és több méter magasságban, majd 5-600 méter

hosszban hordták össze. A sáncvonulat középső részén egy kisebb oldal sánc ágazik el 60 méter hosszúságban, mely akár az egykori fellegvár (akropolisz) védműve is lehetett.

A Bakony e vidékét az urnasíros kultúra népe sűrűn belakta. Nagy méretű erődített telepek, halomsírmező temetkezési helyek, lakótelepek hálózata szőtte át a tájat, melyet az ember

már akkor jelentősen átalakított az igényeinek megfelelően. A telepek, a házak, a sáncok építése, a legelőterület nyérés, a tűzifa felhasználás jelentős méretű erdőirtásokat feltételez.

A sáncrendszerek kialakítására talán az adhat magyarázatot, hogy a korábbi önellátó, kisméretű bronzkori telepek, a technológiai fejlődés hatására, az átalakuló társadalmi és gazdasági rendszerek miatt egyszerűen kinőtték magukat. Új és új teraszokat, új és új sáncokat kellett létrehozni a növekedő települések miatt.

Kis túlzással azt mondhatjuk, hogy a középkori feudális birtokközpontoknál is nagyobb méretű, uradalmi központok alakultak ki. Képzavarral élve: bronzkori oppidumok! Ez pedig annak fényében, hogy 3500 évvel ezelőtti időkben járunk, több mint figyelemre méltó!

A bakonyi urnasíros kalandozásaink végén csak azt tanácsolhatom: aki értő szemmel, élénk képzelőerővel rendelkezik és egy kevés utánolvasásra is szán energiát, és kedvet kapott a bronzkori terepi nyomozáshoz, na habozzon, keresse fel a múlt nyomait a bakonyi erdők mélyén!

Szöveg és kép: **Nagy László**

